



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Punctum Difficultatis 4. Explicatur Rarefactio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

tatis sequela salvabit illam rarefactionem. *Hinc jam*

EXPLICARI posset Rarefactio, quod fiat per solam partium attenuationem, quarum aliqua dum se versus unam dimensionem porrigunt, ita id faciunt, ut tot partes in eodem loco maneat, quot sunt necessariae ad id, quod antea replebant spatium replendum, una cum vicinis partibus itidem attenuatis & dissolutis, totam illam & prioris & novi spatii occupationem, in modum occupandi referendo, hoc est, quod non tanta spissitudine occupetur idem spatium. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT plenè, licet in aliqua materia sustineri possit, non satisfacit in qua plenè, quia evidens est, in oleo rarefacto totum illud spatium occupari, quod & ante, & simul novam aequale, vel majus, hinc in nullas dimensiones est minor occupatio spatii, & si secundum unam dimensionem, occuparet corpus rarefactum, magis distans spatium, posset sustineri prædicta explicatio. Unde ergo provenit, ut in omnes dimensiones spatium majus occupetur? Solùm ergo illa attenuatio, salvat aliquid rarefactionis, nempe diffluentiam partium vel earum secundum aliquam dimensionem, ad distantius spatium exportationem. Hinc ut commodius idem explicetur, sit

Punctum Difficultatis 4.

Explicatur Rarefactio.

PRÆMITTO 1. *Quantitatem secundum effectum suum formalem spectatam, ita cum illo connecti, ut ille effectus sine quantitate haberi non possit.* Ratio quia effectus formalis primarius, importat, etiam ipsam formam entitatemque ejus, entitas autem formæ, non potest poni sine entitate formæ. Hoc tamen non obstante, effectus formalis secundarius suppleri potest à Deo, & poni sine quantitate, ut dictum supra.

PRÆMITTO 2. *Quod est effectus formalis secundarius alicujus formæ, pro statu connaturali, potest esse effectus formalis primarius formæ.* Sic v.g. motus progressivi effectus formalis secundarius est, facere præsens localiter. Jam autem ipsius ubi, in sententia modalium prædicta præsentia, est effectus formalis primarius. Rursus quæ in combinatione aliqua qualitatum sunt quid primum, in alia combinatione sunt quid secundarium, ordinariæque effectus formales secundarii, à pluribus etiam principiis proficisci possunt, ut videre est in calefactione. Quæ omnia resolvuntur in principium negativum non repugnat. Consequenter fieri potest, ut extensio in ordine ad locum quæ est non nisi effectus secundarius quantitatis, sit effectus formalis primarius, alicujus alius formæ.

PRÆMITTO 3. *Attendendo ad verba Aristotelis, & retinendo sine ulla distinctione definitionem ipsius, videtur esse de essentia rarefactionis, actualis extensio in ordine ad locum, priori majorem.* Jam autem Aristot. definit raritatem per mensurabilitatem, definit enim illam per majores dimensiones, quam ante, major autem dimensio, est per ordinem ad locum: nam quæ non habent extensionem in ordi-

ne ad locum, nec dimensiones habent; hinc actualis extensio in ordine ad locum, videtur esse definitivè raritas; quæ extensio, non est nisi secundarius effectus quantitatis. Quod ut ulterius explicetur.

PRÆMITTO 4. *Quod rationes superiores ab inferioribus restringantur.* Ut videre erit in omnibus Categoriis, consequenter etiam raritas, dimensionem & extensionem in ordine ad locum, quæ est illi communis cum quantitate, restringere ad se aliquomodo debet, quod restrictivum posset in præsentia poni, quia scilicet Raritas, facit corpus esse in majori loco, quam facere possit quantitatem, seu quod in idem recidit, facit parum materię esse, sub majoribus dimensionibus, quæ phrasis commodior est, ne positivum quid, qualis est Raritas, per aliquid negativum, h. e. per præstare, quod non præstat Quantitas.

PRÆMITTO 5. *Esse possibilem talem qualitatē, quæ faciat parum materia, retenta eadem entitate partium materia, occupare plus spatii quam possit facere quantitas.* Ratio. Tum quia quamvis extendat quantitas corpus quantum, faciatque ne illæ partes penetrent, non tamen extendit tantum, quantum extendi possint ab alio principio, à se condistincto, quæ enim in hoc repugnantia? Tū quia, materia seipsa non habet extensionem localem, & sublata quantitate, non nisi ad punctum loci redigeretur. Habet tamen capacitatem ut accessu quantitatis, plus quam indivisibile spatii occupet. Ergo etiam poterit habere capacitatem, ut quavis parum illius, non possit ex vi quantitatis, esse sub magnis dimensionibus, possit esse ex vi alicujus alius principii. Tū quia in omnibus formis hoc apparet, ut quod una facere non potest, possit alia, sic nigrum non disgregat visum, disgregat album. Ergo etiam quantumvis quantitas parum materiae non possit ponere sub magnis dimensionibus, poterit ponere alia forma physica h. e. raritas. Cæterum recedendo à phrasi Arist. potest dici raritas, qualitas, ejus, quod habet parum materiae, plus extensiva, quia videtur diminutio ad extensionem illam sequi. *Hinc*

DICENDUM est. *Raritatem esse qualitatem superadditam naturæ parum materiae amplius extendere.*

PROBATUR 1. Quia ex una parte talis qualitas non implicat contradictionem, ut colligitur ex præmissis. Ex altera parte, nihil deest quominus dicatur defacto poni illa qualitas, dum perficitur Rarefactio.

PROBATUR 2. Quia impossibile est poni effectum primum, sine ipsa forma. Ergo cum possibilis sit forma, seu qualitas, ejus effectus formalis, ut suppono primarius, sit esse extensivum plus, quamvis sit parum materiae, si hic effectus ponatur, hoc ipso ponetur & forma.

PROBATUR 3. Quia per dictam qualitatem commodè salvantur, quæ in præsentia difficultatem habent. *Salvatur primo.* Quomodo parum materiae, possit admittere magnas dimensiones, quia scilicet materia de se est capax, ut stante sua parvitate, majores, ut inquit Aristot. dimensiones habeat. Ex altera parte, qualitas ista, est ejus naturæ, ut capacitatem hanc materię expleat, sitque, ut retenta parvitate majores di-

† (D)

mensio.

ensiones habeat. *Salvatur secundo* quod fit ut materia, sine bilocatione, spatium occupet magis distans, quam ante, quia tota occupatio spatii, debita est materię, non ratione præcisē sui; hinc spoliata omni quantitate non nisi in puncto existeret. Quod si occupatio spatii, debita sit materię non ratione sui, quantumvis certum jam spatium occupet ratione quantitatis, potest majus occupare ratione alius principii, quod dicimus esse qualitatem rarefactivam, & sicut posito, quod materiam spoliatam quantitate, adeoque redactā in punctum, accedens quantitas extendat, & faciat occupare spatium divisibile, non sequitur bilocari materiam, ita nec bilocabitur in præsentia. *Salvatur tertio.* Qui fiat ut ante rarefactionē non fuerint partes penetratę, quia penetratio vel illis competit, quę non habent quantitatem, singule autem partes supponuntur habere suam quantitatem, vel illis, quę cum habeant quantitatem, in eodem tamen sunt loco, cum vi illius quantitatis, possint non esse in eodem loco. Quod ex dicta explicatione non sequitur, quia non dicimus ante adventū hujus qualitatis occupasse aliquas partes eundem locum, cum alium occupare potuerint, vi ejus, quam retinent quantitatis, sed tantum non occupasse majorem, quem alias, vi superadditę qualitatis, occupare possent.

Punctum Difficultatis 5.

Solvuntur Objectiones.

OBJICITUR 1. Illa qualitas, & esset quantitas, quia non haberet quo distingueretur a quantitate, & non esset ut supponitur.

RESPONDETUR. Illam qualitatem distinctam fore a quantitate, quia non est uniusq; formalis idem primarius effectus, & qualitas illa adferet, extensionem localem talem, qualem non potest adferre quantitas.

INSTATIS. In quantitate non admittitur intensio, ergo nec in effectibus illius, sive primariis, sive secundariis, per nos autem adstruitur in extensione intensio, quia scilicet per raritatem redditur parum materię, potens plus spatii occupare, quam possit cum sola quantitate.

RESPONDETUR. In hoc qualitas raritatis comparata ad quantitatem similis est intensioni, quia sicut intensio fit receptione graduum in eadem parte subjecti, sic & illa raritas ibi recipitur, ubi est quantitas. Sed hoc in raritate non arguet intensiōem, quia quęcumq; alia accidentia recipiuntur, ubi recipitur quantitas, & tamen non dicitur hoc ipso jam fieri intensio. In hoc autem qualitas raritatis deficiet ab intensione, quia intensio ad idem ponendum, licet profectiori modo tendit. Jam autem non ad idem ponendum tendit qualitas & quantitas raritatis, nam quantitas tendit ad ponendam materiam proportionatam quantitati, in loco æquali suę quantitati. Jam autem qualitas raritatis, tendit ad ponendum parū materię, sub majoribus dimensionibus, & sicut non intenditur albus, per positionem lucidi, quia longē diversa rationis est qualitas lucis, & alba-

dis; Sic nec intendetur quantitas per raritatem, imò magis inter se opponuntur raritas & quantitas, quam albedo & lux, quia positio unius, non involvit aliquid oppositum alteri; jam autem positio raritatis, involvit aliquid oppositum quantitati, quia majus, æquali est oppositum. Jam autem quantitas exigit æqualem dimensionē materię, raritas autem majorem adferre debet, cum debeat ponere parū materię sub magnis dimensionibus. Unde in eo casu, quo parum materię ponatur sub magnis dimensionibus, non supplebitur entitas materię, sed eadem manens, accessu dictę qualitatis aliter se habebit, in ordine ad occupandum locū, si illi accedat novum principium, h. e. qualitas rarefactiva, & sicut accessus qualitatis ponens materiam in spatio divisibili, non supplet defectum materię, ita nec supplebit illa qualitas.

OBJICITUR 2. auctoritas Aristot. Qui quarti Physicorum textu 84. docet raritatem fieri nulla re de novo accedente. Et capite de qualitate, negat raritatem esse qualitatem.

RESPONDETUR. Docet Aristot. raritatem fieri nullare, h. e. substantiā, quę Res est sine addito, adveniente. Non negat autem fieri illam aliquo, quod est rei, h. e. accidente, adveniente. Secundo loco autem considerat raritatem, secundum quod dicit solam situationem corporis rarefacti, quę non est qualitas, non consideratur autem secundum principium, vi cuius parum materię ponitur sub magnis dimensionibus. Unde etiā 7. Physic. textu 11. & 15. numerat raritatem inter qualitates.

OBJICITUR 3. a recentiori Suar. Ex vi conclusionis sequitur, etiam Angelū rarefieri & condensari posse, per qualitatem productivam ejus ubiatis, vicarius in majori vel minori spatio potatur.

RESPONDETUR. Negando sequelam, quia definitivē raritas est parū materię, sub magnis dimensionibus. Materia autē non competit Angelo.

OBJICIT 4. Oviedo. Quando corpus densum rarefit, spatium quod occupabant omnes partes corporis, dum erat densum, occupatur modo v. g. medietate earundem partium, sed antea correspondebant omnes partes corporis, partibus spatii, ita ut adæquate commensurarentur partes corporis, cū partibus spatii. Ergo modo cum eadē partes corporis paucioribus spatii partibus correspondeant, non poterunt adæquate commensurari, ita ut cuilibet parti corporis, ab aliis distinctę, distincta pars spatii, reliquis spatii partibus, correspondeat.

RESPONDETUR. Cum commensuratio spatii, proveniat in materia, ut dixi ab aliquo principio superaddito, dico quod ante rarefactionem erat adæquatio inter partes loci, & partes localis ex vi quantitatis. Quando autem non est adæquatio, sed pars loci potest occupare totum locum, fit id ex vi alius principii, nempe qualitatis, quę est rarefactio. Nec inde sequitur ulla bilocatio, sicut non sequitur, dum materiam in punctum redactam extendit adveniens quantitas, per spatium divisibile.

INSTAT 1. Pauciores partes aliquotę spatii correspondent partibus aliquotis corporis jam denis,